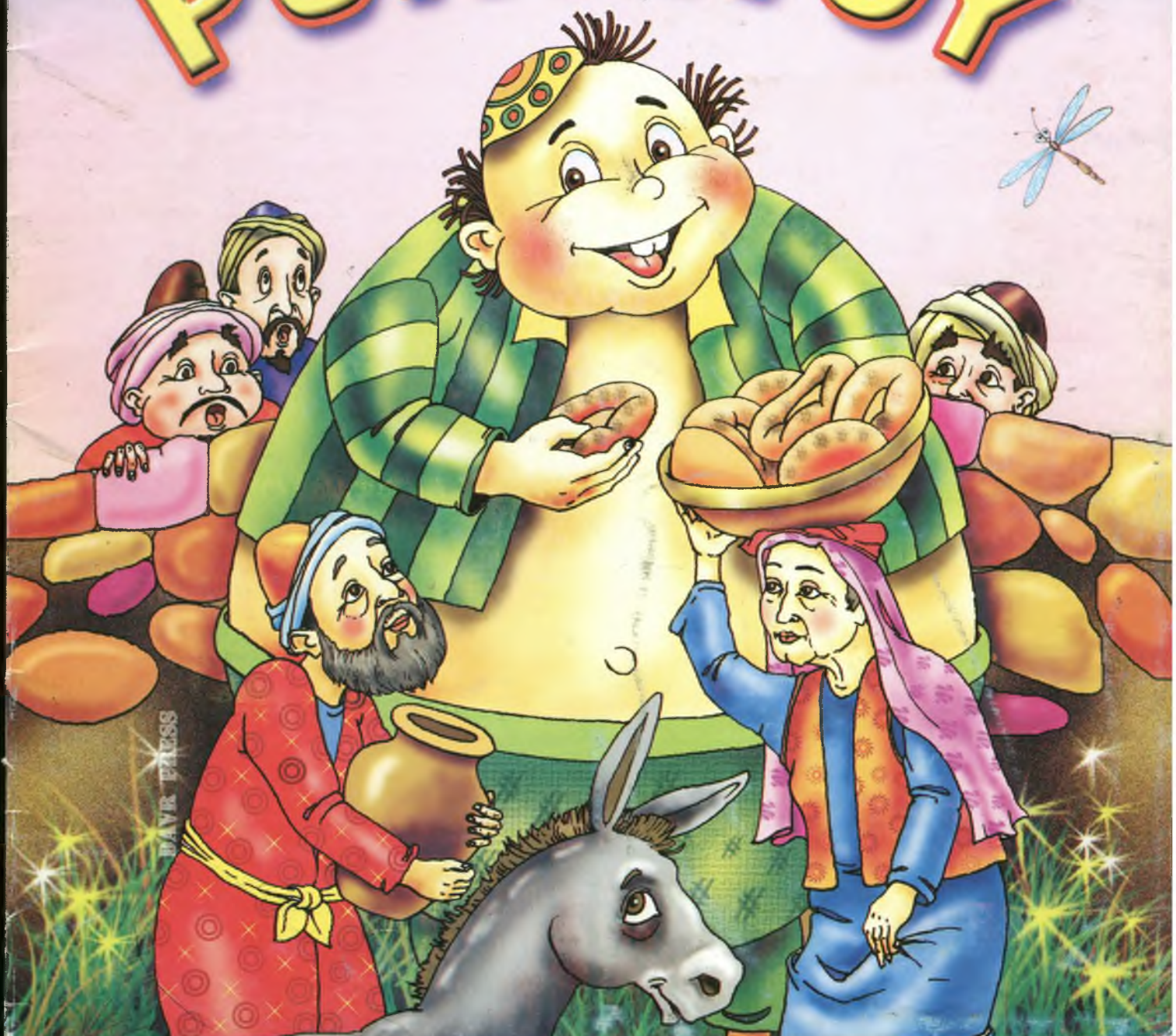
P-92

O'ZBEK XALQ ERTAKLARI

PUFAKVOY

BAYR PRESS

SAVDOGAR BILAN PODAGHI

Bor ekanda yo‘q ekan, och ekanda to‘q ekan, bir savdogar bor ekan. U har yili ikki marta qal’aga borib kelar ekan. O‘zi ko‘p katta savdogar ekan, qirq savdogarga bosh ekan. Kunlardan bir kuni savdogar: “Bu kun qal’aga jo‘naymiz”, deb boshqa savdogarlarga xabar qilibdi. O‘zi sakson tuyaga mol yuklabdi. Shu orada qirq savdogar ham tayyor bo‘lib kelibdi. Qirq kechayu qirq kunduz yo‘l yuribdi, yo‘l yursa ham mo‘l yuribdi. Bir cho‘l-biyobonga yetibdi. Savdogarlar:

– Ey karvonboshi, shu yerda bir dam olsak, tuyalarimiz yozilib o‘tlab-suvlab olsa, – debdilar. Karvonboshi:

– Ko‘p yaxshi bo‘ladi, – debdi. Ular yuklarini tushirib, cho‘lga tuyalarini qo‘yib yuborishibdi. Ko‘klam kunlari ekan, cho‘l bahor yomg‘iri bilan maysazorga aylangan ekan. Tuyalar buloqdan suv ichibdi. Savdogarlar osh-suv qilib, yeb-ichib o‘zlari ham ko‘p orom olishibdi. Ular chuvillashib, hangoma qilib o‘tirishgan ekan, ko‘zlariga ko‘rim yerdan bir o‘tov ko‘rinibdi. To‘rt-besh savdogar maslahat qilib:

– Bu yerda elat bor ekan, borib ko‘raylik, bular qanday el ekan, bilaylik, – debdilar.

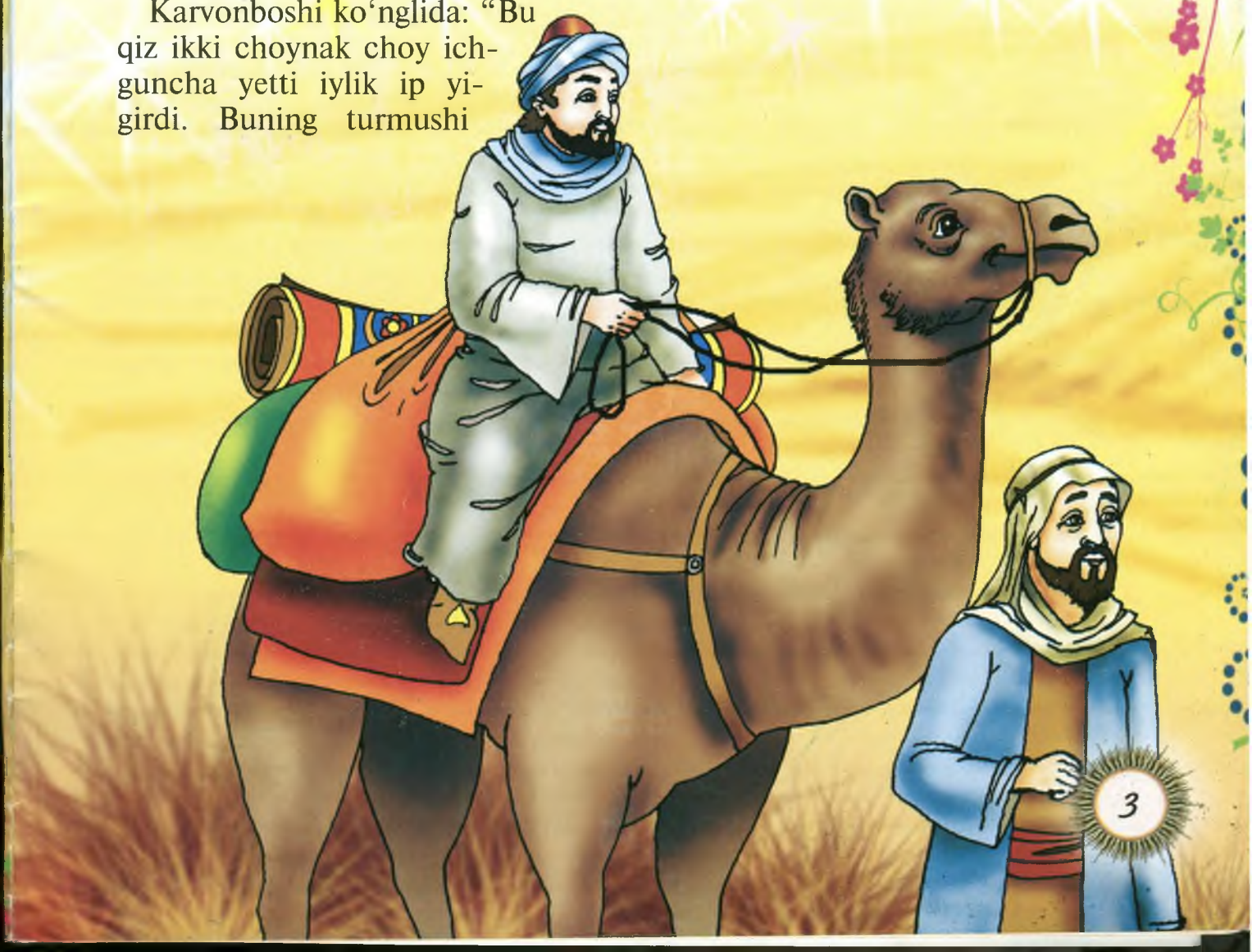
To‘rt-besh savdogar o‘tovga borib mehmon bo‘libdilar. U yoqdan-bu yoqdan gaplashib o‘tirib o‘tovning egasi podachi ekanini bilishibdi. Podachining qizi bilan kampiri uyda ekan. Kampir bularga osh-suv qilibdi. So‘ngra podachining qizi kelib enasiga:

– Ena, yakta! – deb ketibdi. Yana bir maydon o‘tgandan keyin kelib: “Ena, duta!” deb ketibdi. Tag‘in bir maydondan keyin kelib: “Ena, seta!” debdi... Savdogar ikki choynak choy ichguncha “hafta!” debdi. Savdogar:

– Ena, bu qizingiz nima dedi? – deb so‘rabdi. Kampir:

– Ey, aylanayin chirog‘larim, bizlarning nimamizni so‘raysiz, bizlar bu cho‘lda charx yigirib kun ko‘ramizda, qizim boyatdan beri yetti iylik ip yigirdim, deb ketdi, – debdi.

Karvonboshi ko‘nglida: “Bu qiz ikki choynak choy ichguncha yetti iylik ip yigirdi. Buning turmushi

xazina ekan”, deb o‘ylabdi. So‘ngra kampirdan so‘rabdi.

– Ena, qizingizning boshi bo‘shmi?

– Aylanayin, qizimning boshi bo‘sh, – debdi kampir.

Savdogar, qizni bersa, har qanday qilib olmoq kerak, qo‘shxonaga borib bunga bir sovchi yuborayin, deb o‘ylab qo‘yibdi. Savdogarlar podachining uyidan qo‘shxonaga qaytib kelibdi. So‘ngra karvonboshi savdogarlardan ko‘ngli tortganlarni bir yerga to‘plab:

– Ey qarindoshlarim, menga bir maslahat beringlar, men shu podachining qiziga sovchi yuborayin deyman, sizlar nima deysizlar? – deb so‘rabdi. Ular:

– Bizlarga maslahat solsangiz hozircha indamay turing, biz qal’aga borib, bu mollarni sotib, boshqa mol olib, tuyalarga yuklab qaytib kelamiz, undan keyin sovchi qo‘ysangiz, qo‘ying! – debdilar. Bu maslahat karvonboshiga ma’qul tushib:

– Tuyalarni yig‘ib yuklarni ortinglar, jo‘naymiz, – debdi. Savdogarlar tuyalarini yig‘ib, yuklarini ortishibdi. Qirq kecha-yu qirq kunduz yo‘l yurib, yo‘l yursa ham mo‘l yurib, qal’aga yetishibdi. Karvonlar bozorga tushib, mollarini sotib, boshqa mollarni olib tuyalariga yuklab qal’adan chiqib jo‘nashibdi. Qirq kecha-yu qirq kunduz yo‘l yurib, yo‘l yursa ham mo‘l yurib yana qal’aga kelishibdi. To‘xtagan cho‘lga tushib, tuyalarini o‘tga qo‘yib, o‘zlari osh-suv qilib, yeb-ichib o‘tira beribdilar, karvonboshi o‘ziga yoqqan savdogarlarni chaqirib:

– Endi boraman, – debdi. Qirqinboy sovchilikning bordi-keldisini gaplashib, podachining uyiga boribdi. Podachining o‘zi yaylovda poda

boqib yurgan ekan. Uyda podachining xotini bilan qizi o‘tirgan ekan. Darrov bir bolani yuborib podachini ayttirib kelibdi. Podachi Qirqin bilan ko‘rishibdi. Qirqinboy:

– Bobo, bizdan yo‘l so‘rang: “Yo‘l bo‘lsin?” deng, – debdi.

Podachi:

– Ha, o‘g‘lim, yo‘l bo‘lsin, xush kelibsiz? – debdi. Qirqinboy:

– Yo‘l, yo‘l bo‘lsa ol bo‘lsin. Biz sizga sovchilikka keldik. Karvonboshi siz bilan tomir bo‘lmoqni havas qilib, mana bu qizingizni o‘ziga teng ko‘ribdi, – debdi.

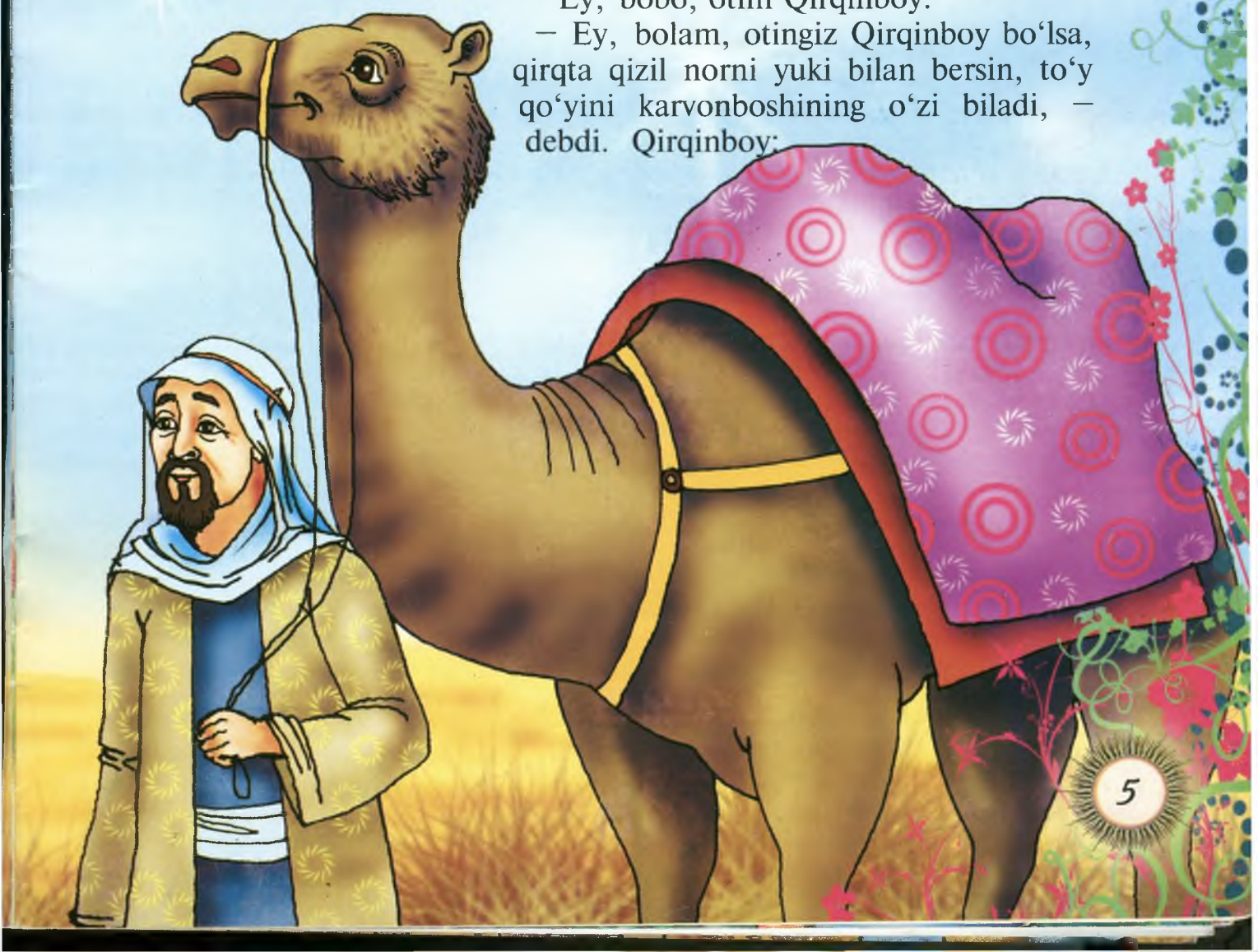
– Ha bolam, karvonboshi bizni o‘ziga teng ko‘rgan bo‘lsa, biz ham jonimiz bilan teng ko‘rdik, – debdi.

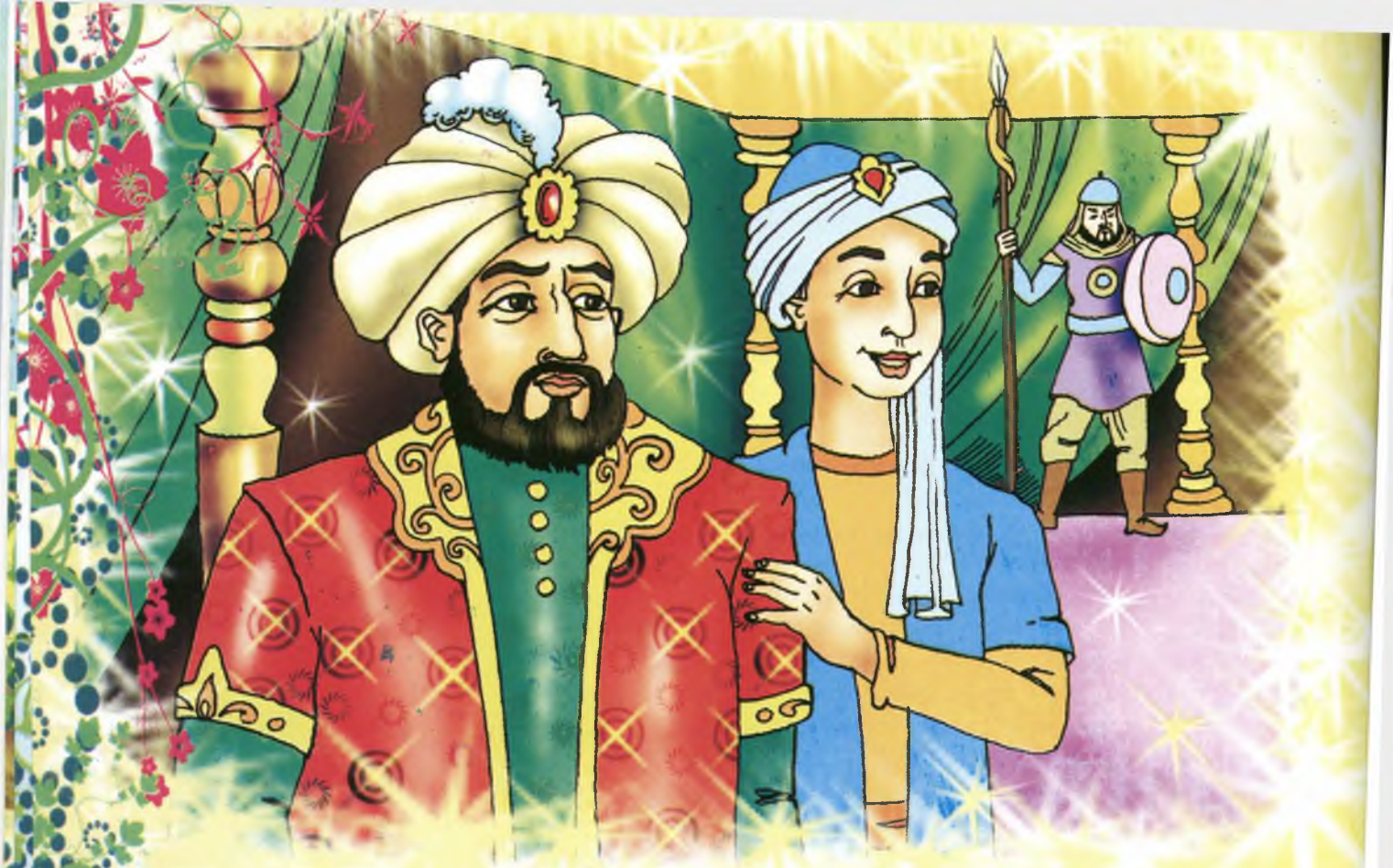
– Bobo, teng ko‘rgan bo‘lsangiz endi qizingizning qalinini ayting! – debdi.

– Bolam, otingiz nima?

– Ey, bobo, otim Qirqinboy.

– Ey, bolam, otingiz Qirqinboy bo‘lsa, qirqta qizil norni yuki bilan bersin, to‘y qo‘yini karvonboshining o‘zi biladi, – debdi. Qirqinboy:

– Men borib karvonboshiga aytayin, – deb ketibdi. “Karvon aka, podachining qizini sizga bitirdim”, debdi unga.

– Qandayga bitirding? – debdi Karvonboshi. Qirqin aytibdi:

– Qirq qizil nor ustida yuki bilan, to‘yini, qo‘yini o‘zi biladi, deb yubordi, – debdi.

Karvonboshi:

– Bu tuyalardan qirqini sanab, yuki bilan olib borib beringlar! – debdi.

Karvonboshi to‘yning qo‘yini, moyini, guruchini to‘g‘rilab ularni ham savdogarlardan berib yuboribdi. So‘ngra to‘yni qilib karvonboshi podachining qizini olib jo‘nabdi. Necha kecha, necha kunduz yo‘l yuribdi, yo‘l yursa ham mo‘l yuribdi. Karvon o‘z yurtiga qaytib kelibdi, savdogarlarning har qaysisi o‘z hovlisiga kiribdi, joy-joyiga qaror topibdi. Karvonboshi o‘ziga qarashli borbudini yig‘ib, podachining qiziga o‘n kecha-kunduz to‘y-tomosha beribdi. Karvonboshi podachining qizi bilan o‘ynab-kulib yura beribdi. Kunlardan bir kun karvonboshi: “Men bu podachining qizini ko‘p pul, mol berib oldim. Charxini ko‘rib oldim. Bo‘lmasa menga bir durust odamning qizi ham tegar edi”, deb o‘ylabdi. Bozordan o‘ttiz botmon g‘o‘za sotib olib, hovlisiga olib kelib g‘allaxonaga bosib qo‘yibdi va xotiniga aytibdi:

– Ey, xotin, men endi tuyalarga mol yuklab qal'aga ketaman, olti oydan keyin qaytib kelaman, men kelguncha mana bu g'allaxonadagi g'o'zani yigirib, kalava qilib, tag'in g'allaxonaga bosib qo'yasan, – deb karvonboshi navkarlarini olib, mollarini yuklab jo'nab keta beribdi.

Endi ikki og'iz so'zni savdogarning xotini — podachining qizidan eshiting.

Podachining qizi erini jo'natib na g'o'za chuvibdi, na paxta savabdi va na charx yigiribdi. O'ynab yura beribdi. Kundan kun, oydan oy o'tibdi, savdogarning kelar vaqtiga bir oy-bir yarim oy qolganda podachining qizi: "Endi savdogarning kelar vaqti yaqin qoldi, hali bir changal paxta chuviganim yo'q", deb o'ylab bir etak g'o'zani chuvib, charxini, dugini, bulg'ovichini ayvonga chiqarib qo'yib bir qozon atala qilibdi. Buning odati bir nafas ovqat yemasa turolmas ekan. O'zi charx yigirgan vaqtida bir odamga og'zimga ovqat solib o'tir, demakka uyalib, ikki qo'lim bilan charx yigirib, tilim bilan yalab o'tiraman, deb atala qilibdi. Podachining qizi, bu yerda tursin ikki og'iz so'zni shu yurtning shahzodasidan eshiting.

Kunlardan bir kun shahzodaning tomog'iga suyak tiqilib qolibdi. Podshoh tabib debdi, takkan debdi, mulla debdi, dori-darmon debdi: hech biridan shifo topmabdi. Endi bolam o'ladigan bo'ldi, deb bolasidan umidini uzib qo'ygan ekan. Karvonboshining hovlisi podshohning arkiga qaragan ekan. Savdogarning xotini atalani egnining ikki tomoniga surtib, ayvonga chiqib o'tirib, bir qo'liga bulg'ovichini olib, bir qo'li bilan charxining qulog'idan ushlab: "Ha, darg'azab savdogar», deb egnining bir tomonidan bir yalab: «Ha, darg'azab

savdogar», deb ikkinchi tomonidan bir yalab charxni yigira beribdi.

Podshohning o‘g‘li arkda o‘tirgan ekan. U savdogar xotinining charx yigirib, qilib o‘tirgan qilig‘ini ko‘rib, shavqi kelib, qattiq kulib yuboribdi. Shunda tomog‘idagi tiqilib qolgan suyak birdan otilib chiqib ketibdi. Shahzodaning ko‘zi ochilib, o‘ziga kelibdi. Podshoh buni ko‘rib quvonib o‘g‘lidan:

– Bolam, nimaga kulding? – deb so‘rabdi. Shahzoda:

– Arkning to‘g‘risida bir xotin charx yigirib o‘tirgan ekan, ko‘zim tushib, ko‘nglimda bir qiziqlik paydo bo‘lib, kulib yubordim. Tomog‘imdagi suyak birdan chiqib ketdiy-u, ko‘zim charaqlab ochildi, – debdi.

Podshoh bir yasovulini chaqirib:

– Charx yigirib o‘tirgan xotinni topib kelinglar, – debdi. Yasovul surishtirib savdogarning xotinini topib, podshoh oldiga olib boribdi. Podshoh savdogarning xotiniga:

– Tila tilagingni! – debdi. Savdogarning xotini:

– Nimani tilayman, – debdi. Podshoh:

– Ko‘nglingda nima bo‘lsa, shuni tila, – debdi. Savdogarning xotini:

– Tilasam, taqsir, mening bir ombor g‘o‘zam bor, shuni yigirtib, kalava qildirib bersangiz, tilagim shu, – debdi.

Podshoh darrov fuqaroni chaqirib, har biriga bir pud, yarim pud g‘o‘za ulashib, tarqatib:

– Shu g‘o‘zani olti kunda kalava qilib olib kelinglar, – deb buyruq beribdi.

G‘o‘zani olib ketganlar kunni kun demay, tunni tun demay yigirib ip qilib, olib kelib beribdilar. Podshohning xizmatkorlari o‘ttiz botmon g‘o‘zani kalava ip qilib savdogarning omboriga taxlab qo‘yibdilar. Shundan ikki-uch kun o‘tib savdogar kelib qolibdi. Tuyalarini boylab, qal’adan olib kelgan mollarni qo‘yay deb, omborni ochib qarasa, o‘ttiz botmon g‘o‘zaning paxtasi kalava ip bo‘lib bosilib turgan emish. Savdogar xotinidan

dimog‘i chog‘ bo‘lib, olib kelgan narsalarini omborga qo‘yib qulflab, ichkariga kirib, xotini bilan ko‘rishib-so‘rashib:

– Xurjunda go‘sht bor, olib bir o‘xshatib kulchatoy qil, – dedi.

Xotini go‘shtni olib, bir choynak choyni damlab savdogarning oldiga qo‘yibdi. Suprani yozib, unni elab, xamir qilib, zuvala qilib taxta-o‘qlog‘i bilan yoyib o‘tirgan ekan, bir qora qo‘ng‘iz o‘rmalab supraga chiqib kela beribdi. Savdogarning xotini o‘rnidan turib, haligi qora qo‘ng‘izga ta’zim qilib, uch marta salom beribdi. Savdogar buni ko‘rib hayron bo‘lib:

– Bu nima qilgan ishing? – deb so‘rabdi. Xotin:

– Ey, karvonboshi, buning nimasini so‘raysiz, bu mening yolg‘izgina xolam bo‘ladi, – debdi. So‘ngra savdogar:

– Bu sening xolang bo‘lsa, nimaga bunday qora, – debdi. Xotin:

– Mening karvonboshim, qay bir dardimni so‘raysiz, shu yolg‘iz xolam charxni yigira-yigira qora qo‘ng‘iz bo‘lib, o‘rmalab yuribdi, – deb ko‘ziga yosh olibdi. Karvonboshi o‘ylab turib:

– Charxning foydasi shu bo‘lsa, agar sen charx yigirsang senga uch taloq, – debdi. Shu bilan podachining qizi charxdan qutulib, savdogar bilan er-xotin bo‘lib, uy-joy qilib murod-maqsadiga yetibdi.

PUFAKVOY

Bir bor ekan, bir yo‘q ekan, bir shahar chetidagi chorbog‘da bir chol bilan kampir bor ekan. Ular halol mehnat bilan, dehqonchilik qilib kun kechirar ekanlar. Chol-kampirning farzandi yo‘q ekan. Shu sababdan ular qattiq qayg‘urar ekanlar. Yillar o‘tibdi, chol-kampir yana qarib, bellari bukchayibdi, ko‘zlari xiralashibdi, og‘ir ishga yaramaydigan bo‘lib qolibdilar.

– Ey, kampirim, – debdi kunlardan bir kuni chol, — agar farzandimiz bo‘lganda edi, qo‘limizdan ishimizni olar edi. Juda bo‘lmaganda dastyorlik qilar edi. Endi dunyodan ko‘zimiz ochiq ketadigan bo‘ldida.

Kampir uni yupatibdi. Kunlardan bir kun ertalab kampir cholni uyg‘otibdi:

– Turing, chol, – debdi kampir, — o‘g‘illik bo‘lib qoldik.

— O‘zingcha nima deyapsan, kampir, qanday o‘g‘il, kimning o‘g‘li? — so‘rabdi chol hayron bo‘lib.

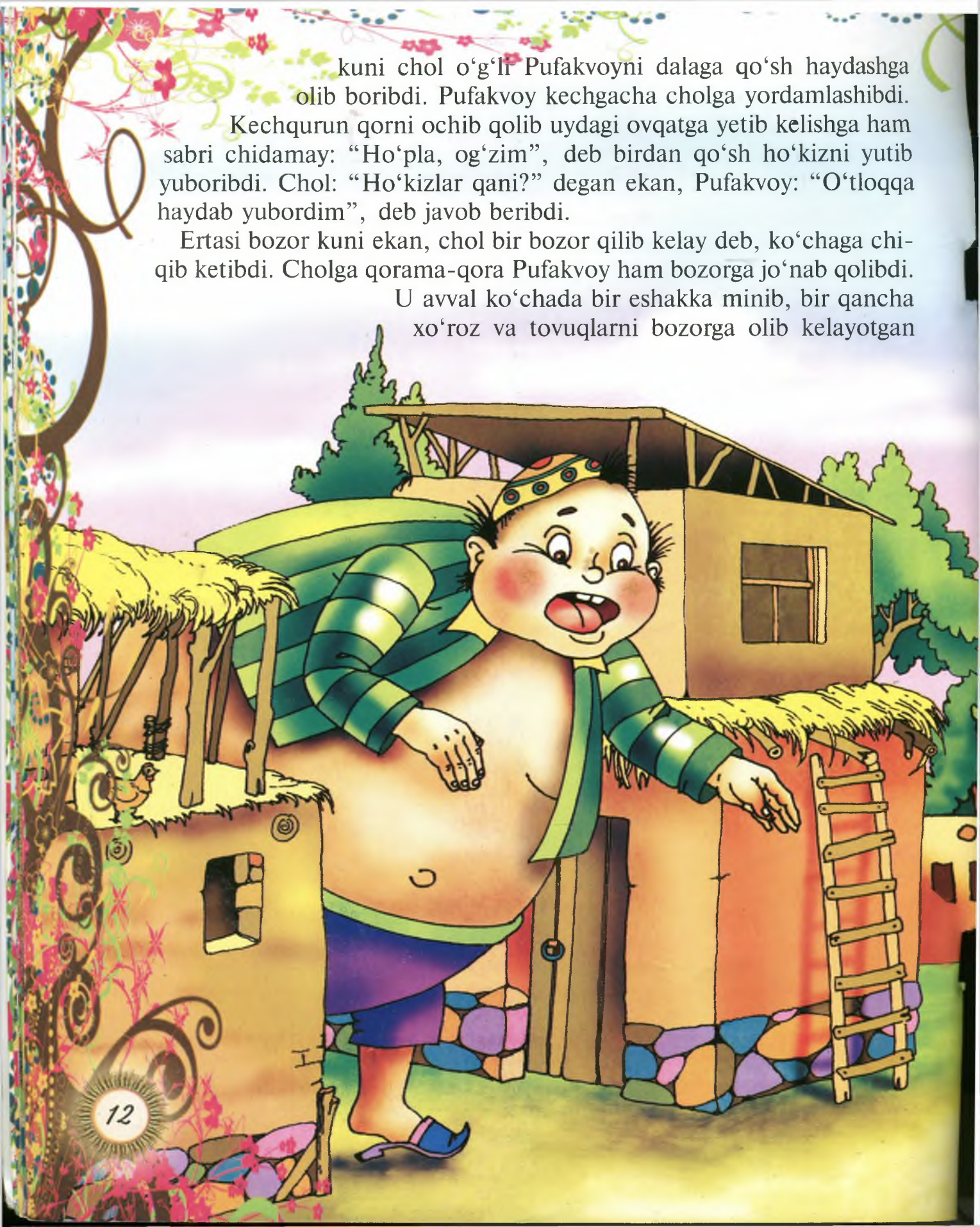
— Kimniki bo‘lar edi, o‘zimizning o‘g‘limiz. Turing, qarang, qanday chiroyli, dumaloqqina bola! — debdi kampir.

Chol o‘rnidan irg‘ib turib qarasa, uyning o‘rtasida oyoqlari chillakdek, qorni meshdek bir bola chol-kampirga qarab, tirjayib turgan emish. Xursand bo‘lib ketgan chol bolani quchoqlab bag‘riga bosib erkalabdi va unga ism qo‘yish to‘g‘risida kampir bilan maslahatlashibdi. Unga ismi jismiga munosib bo‘lsin deb, Pufakvoy deb ism qo‘yibdilar. Shu kundan boshlab chol-kampir Pufakvoyga o‘zlari yemagan yaxshi taomlarni yedirib, ichmaganlarini ichirib yura beribdilar. Ularning niyati Pufakvoyni tezroq katta qilib, dastyor qilish ekan. Pufakvoy kundan kunga semirib, qorni katta bo‘laveribdi. Chol-kampir uni ko‘p erkalatar ekanlar, shu sababdan taltaygan Pufakvoy chol-kampirni mensimaydigan bo‘lib qolibdi. Keyingi vaqtlarda Pufakvoy juda ochko‘z bo‘lib ketibdi, chol-kampirning bergan ovqatlariga qanoat qilmay, ko‘ziga nima ko‘rinsa: “Ho‘pla, og‘zim”, deb yutib yuboradigan bo‘lib qolibdi. Bir

kuni chol o‘g‘li Pufakvoyni dalaga qo‘sh haydashga olib boribdi. Pufakvoy kechgacha cholga yordamlashibdi. Kechqurun qorni ochib qolib uydagi ovqatga yetib kelishga ham sabri chidamay: “Ho‘pla, og‘zim”, deb birdan qo‘sh ho‘kizni yutib yuboribdi. Chol: “Ho‘kizlar qani?” degan ekan, Pufakvoy: “O‘tloqqa haydab yubordim”, deb javob beribdi.

Ertasi bozor kuni ekan, chol bir bozor qilib kelay deb, ko‘chaga chiqib ketibdi. Cholga qorama-qora Pufakvoy ham bozorga jo‘nab qolibdi. U avval ko‘chada bir eshakka minib, bir qancha xo‘roz va tovuqlarni bozorga olib kelayotgan

kishini ko‘ribdi. Pufakvoy: “Shu tovuqlarni olsam maza qilar edim”, deb o‘ylabdi. U birdan: “Ho‘pla, og‘zim”, deyishi bilan haligi eshakdagi kishi eshak-peshagi va xo‘roz, tovuqlari bilan uning og‘ziga kirib ketibdi. Pufakvoy qatiq, suzma ko‘tarib ketayotgan bir kishiga duch kelibdi. “Ho‘pla, og‘zim”, degan ekan, u kishi ham xaltadagi suzmalari, xurmadagi qatiqlari bilan Pufakvoyning og‘ziga kirib ketibdi. Yana Pufakvoy bozor tomon bora beribdi: u yo‘lda ko‘ringan hamma narsalarni ochko‘zlik bilan yutaveribdi. Qo‘y haydab ketayotganlarni ham, mol haydab ketayotganlarni ham, arava-arava yuk olib ketayotgan karvonlarni ham, yilqilarni ham, tuyalarni ham odam-podami bilan yutib yuboraveribdi. Oxiri Pufakvoy bozorga yetibdi. Bozor darvozasi oldida turib: “Ho‘pla, og‘zim”, degan ekan, bozorda hech zog‘ qolmay Pufakvoyning og‘ziga kirib ketibdi.

Pufakvoy endi sal-pal qorni to‘ygandek bo‘lib uyga qaytibdi. Endi Pufakvoyning qorni juda katta gumbazdek bo‘lib shishib ketibdi. U shaharning ko‘chalariga arang sig‘ib uyiga yetib kelibdi, kampir ko‘chada katta gumbaz dumalab kelayotganini ko‘rib hayron bo‘lib qolibdi. U qo‘rqqanidan eshikni berkitib, uyga kirib ketibdi. Pufakvoy eshik yoniga kelib kampirni

kishini ko‘ribdi. Pufakvoy: “Shu tovuqlarni olsam maza qilar edim”, deb o‘ylabdi. U birdan: “Ho‘pla, og‘zim”, deyishi bilan haligi eshakdagi kishi eshak-peshagi va xo‘roz, tovuqlari bilan uning og‘ziga kirib ketibdi. Pufakvoy qatiq, suzma ko‘tarib ketayotgan bir kishiga duch kelibdi. “Ho‘pla, og‘zim”, degan ekan, u kishi ham xaltadagi suzmalari, xurmadagi qatiqlari bilan Pufakvoyning og‘ziga kirib ketibdi. Yana Pufakvoy bozor tomon bora beribdi: u yo‘lda ko‘ringan hamma narsalarni ochko‘zlik bilan yutaveribdi. Qo‘y haydab ketayotganlarni ham, mol haydab ketayotganlarni ham, arava-arava yuk olib ketayotgan karvonlarni ham, yilqilarni ham, tuyalarni ham odam-podami bilan yutib yuboraveribdi. Oxiri Pufakvoy bozorga yetibdi. Bozor darvozasi oldida turib: “Ho‘pla, og‘zim”, degan ekan, bozorda hech zog‘ qolmay Pufakvoyning og‘ziga kirib ketibdi.

Pufakvoy endi sal-pal qorni to‘ygandek bo‘lib uyga qaytibdi. Endi Pufakvoyning qorni juda katta gumbazdek bo‘lib shishib ketibdi. U shaharning ko‘chalariga arang sig‘ib uyiga yetib kelibdi, kampir ko‘chada katta gumbaz dumalab kelayotganini ko‘rib hayron bo‘lib qolibdi. U qo‘rqqanidan eshikni berkitib, uyga kirib ketibdi. Pufakvoy eshik yoniga kelib kampirni

chaqiribdi, kampir ham o‘g‘lim keldi, deb eshikka chiqsa, haligi gumbaz devordan mo‘ralab turgan emish. Kampir yana uyga qochayotgan ekan, Pufakvoy:

– Oyi, men keldim, qo‘rqmang, sizni yeb qo‘ymayman, qornim to‘ydi, bozordagilarni yeb keldim, – debdi. Kampir o‘g‘li yalmog‘iz bola bo‘lganini sezib qolibdi. Pufakvoyni aldab uxlatish fikriga tushibdi. “U uxlaganda o‘zim bilib ishimni qilaman”, debdi kampir. Kampir Pufakvoyni silab-siypab, bolam-bo‘tam qilib:

– Bolam, qorning to‘q bo‘lsa ham charchagandirsan, senga bir yaxshi joy qilib beray, salqinda bir maza qilib uxlab olgin, sen turguningcha men choy qaynatib, istasang shiringina atala ham pishirib qo‘yay, – debdi. Pufakvoy uyga sig‘magani uchun ko‘chadagi daraxtlar tagida yotmoqchi bo‘libdi. Kampir ko‘chalarni supurib suv sepibdi, katta kigizni yozib, Pufakvoyga yumshoqqina o‘rin solib beribdi. Pufakvoy charchagani uchun yotib uyquga ketibdi. Kampir atalaga olov yoqib, choydishni qozon yoniga ilibdi, otashkurakni o‘choqqa tashlab qo‘yibdi. Pufakvoyning yoniga yaqinroq kelgan ekan, uning qornidan: xo‘rozlarning qichqirig‘i, eshaklarning hangrashi, otlarning kishnashi, tuyalarning bo‘kirishi, qo‘y, sigir va ho‘kizlarning ma’rashi va yana odamlarning qiy-chuv qilgan ovozlari

eshitilayotgan emish. Kampir ko‘chalarda hech kim ko‘rinmaganidan xavotir bo‘lib o‘tirgan ekan. Endi hamma voqeani tushunibdi... “Mening yalmog‘iz o‘g‘lim bozordagi va ko‘chadagi hamma narsalarni, odamlarni yutib yuborgan bo‘lsa kerak. Men bu bechoralarni Pufakvoyning qornidan chiqarib yuborishim kerak bo‘lmasa shaharda odam qolmaydi”, deb o‘ylabdi kampir. O‘choqdagi otashkurak laqqa cho‘g‘ bo‘lganda kampir uni sekin olib kelib, uxlab yotgan yalmog‘iz o‘g‘li Pufakvoyning qorniga bosibdi. Katta gumbazdek qorin to‘p otgandek poq etib yorilib ketibdi. Uning qornidan chiqqan odamlar hech qanday zarar ko‘rmay, sevinishib, kulishib o‘z narsalarini olib uylariga tarqalishibdi. Ular orasida chol ham bor ekan...

Chol kampirga o‘g‘li Pufakvoyning qiliqlarini birma-bir gapirib beribdi. Ikkisi qorni yorilib yotgan o‘g‘illariga juda achinibdi. Pufakvoyning tepasiga kelib qarashsa, hali joni bor emish. Pufakvoy sekin ko‘zini ochib ota-onasiga yalinibdi:

– Mening qornimni tikib qo‘yinglar, bo‘lmasa men o‘laman, endi tuzalsam, hech kimni yemayman, yaxshi bola bo‘laman, so‘zingizga kiraman, nima ish buyursangiz qilayin, – debdi. Chol jarrohga boribdi, jarroh kelib Pufakvoyning qornidagi cho‘zilib, katta bo‘lib ketgan hamma tomirlarini kesib tashlab tikib qo‘yibdi. Pufakvoyni chol-kampir yana qirq kun tarbiya qilibdi. Unga har kuni ozgina-ozgina atala va shirchoy qilib berar ekanlar. Oxiri Pufakvoyning qornidagi yaralari tuzalibdi. Qirq bir kun deganda u hovlida asta-asta yura boshlabdi, keyin butunlay tuzalib ketibdi. Chol Pufakvoyni dalaga olib borib, unga dehqonchilikni o‘rgatibdi. Pufakvoy yaxshi dehqon bo‘lib yetishibdi.

Chol-kampir dam olib yotar ekan. Pufakvoy hamma ishni bir o‘zi bajarib kelar ekan. U qarib qolgan ota-onasiga qanday mehribon bo‘lsa, boshqa odamlarni ham shunday yaxshi ko‘rar ekan. Shunday qilib chol bilan kampir murod-maqsadiga yetibdi.

